

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Polemica

Burghaber, Adam

Fribvrgi Helvetiorvm, 1678

XX. De Visibilitate Ecclesiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72462](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72462)

CONTROVERSIA XX.

DE VISIBILITATE EC-
CLESIAE.

Visibilitas alia est sensibilis, alia intelligibili-
lis; illam habent corpora colorata & mo-
bilia, quæ in oculos incurrunt, ut stellæ
& elementa: istam habent objecta insen-
sibilia intellectui propria, ut veritas, honestas &c.
utraque; Ecclesiæ est necessaria, ut ab alijs Sectis in-
ternosci, & diversa fides cognosci ab intellectu
possit. Duplex autem iudicium intellectus de ead-
dem Ecclesiâ formari potest; unum quod diver-
sam ab alijs habeat fidem: alterum quod habeat
fidem veram. Tractat de hac Visibilitate Card.
Bellarm. Lib. 3. de Ecclesiâ cap. 11. ante Notas ejus-
dem Ecclesiæ, quasi per illam maximè diversi-
tas Fidei: ex his autem veritas ejusdem inno-
tesceret.

Statu ergo quæstionis est. Utrum Ecclesiâ
Christi vera aliquando & per aliquot etiam sæ-
cula ita possit esse occulta, ut sint tantum pauci
homines, qui veram fidem profiteantur: atque
hi ipsi existant alijs incogniti? Negant hoc Ca-
tholici affirmantes, semper fuisse, esse, & fore in
quatuor mundi Partibus hominum cætus, qui
Fidem veram taliter profiteantur, & Sacramentor-
rum inter se communionem habeant, ac sub legiti-
mo Pastore vivant, ut noti sint non solum sibi
quisque privatim, vel etiam pauci inter se, sed
etiam pluribus extra Ecclesiâ existentibus, quan-
tumvis publicis Verbi Dei & Sacramentorum us-
us non permittatur. hoc posito.

PARS PRIOR

DOCTRINÆ CATHOLI-
CORUM.

Doctrina prima. Ecclesiâ Christi vera est,
semperque fuit, & erit visibilis. Ita Catholici
Doctores. Probat 1. Ex Sac. Scriptura, quæ
Ecclesiâ veram comparat rebus illustrissimis, &
maximè conspicuis, scilicet stellis & montibus.
Isaïæ 2. v. 2. *Erunt in novissimis diebus preparatus mons
Domus Domini in vertice montium, & elevabitur super
colles, & stent ad eam omnes Gentes, & ibunt populi
multi, & dicent: venite & ascendamus ad montem Do-
mini.* Hæc eadem propè verba habentur Micheæ
4. v. 1. *Concinit David Psal. 47. v. 1. & 2. Magnus
Dominus & laudabilis nimis in Civitate Dei nostri, in
Monte Sancto ejus, fundatur exultatione universa terra
Mons Sion, latera Aquilonis Civitas Regis magni, per
Montem autem intelligi Ecclesiâ Christi visibili-
lem ac veram, apertè constat ex ipso contextu.
Psal. 88. v. 30. Comparatur Throno sempiterno, &
v. 38. ipsi Soli, qui semper est visibilis, ac Lunæ sem-
per plenæ, quo etiam juxta Patrum explicationem
spectat illud Psal. 18. v. 6. *in Sole posuit Tabernaculum
suum, in quæ verba sic scribit Augustin. in Concio-
ne 3. in Psalm. cit. in manifestatione (posuit) Eccle-
siam suam non in occulto, non quæ lateat, non velut oper-
ta. Et paulò post: in Sole posuit Tabernaculum suum;**

*quid tu hereticè fugis ad tenebras. Accedit clarissimum
Christi Testimonium Matth. 5. v. 14. *vos estis lux
mundi, non potest Civitas abscondi supra montem posita,
neque, accendunt lucernam, & ponunt eam sub modio, sed
supra candelabrum, ut luceat omnibus, qui in domo sunt.**

II. Non obstat 1. Eriam stellas & montes, atque
ipsas civitates montanas subinde nebulis & nu-
bibus occultari. Nam nihilominus ex se sunt vi-
sibilia, tamen per extrinsecum obstaculum illo-
rum visio interdum impediatur. Adversarij au-
tem volunt, Ecclesiâ per se esse invisibilem, nul-
lisque externis indicijs manifestatam, ut audiemus;
imò Ecclesiæ Visibilitas nec per externa obsta-
cula impedi potest; quæ enim forent obstacula,
nisi persecutiones Gentilium & Hæreticorum, per
quas tamen non solum non obscuratur Ecclesiâ,
sed etiam magis illustratur; tunc quippe gene-
rosi Martyres & voce & sanguinis professione Fi-
dem testantur: tunc plurimi libri contra hære-
ticos eduntur, publicæ Disputationes instituun-
tur, Concilia celebrantur &c.

III. Non obstat 2. Nonnullos ex Patribus
velle, Christum Matth. 5. non totam Ecclesiâ,
sed solum ejus Præsules comparare civitati mon-
tanæ, non ratione Fidei, sed morum, qui omnium
oculis observantur, & latere non possunt. Nam
hoc ipso, quod præpositi sint conspicui, etiam sub-
ditorum grex fit conspicuus, cum sint correlativa
Prælati & Subditi, & unum sine altero cogno-
sci nequeat. Unde Christus non de parte solum,
sed de tota Ecclesiâ loquitur.

IV. Probat 2. ex Patribus, quos fusè addu-
cunt alij. Nobis sufficiant unus & alter. Origines
Homil. 30. in Matth. sic scribit: *Ecclesiâ Domini ple-
na est fulgore ab Oriente usque, ad Occidentem.* D. Chryso-
stom. Hom. 4. in cap. 6. Isaïæ: *facilius est, inquit, Solem
extinguere, quam Ecclesiâ obscurari.* D. August. Epist.
170. Ad severinum hæc habet: *facile est tibi atten-
dere & videre Civitatem super montem constitutam, de qua
Dominus dicit in Evangelio, quod abscondi non potest; ipsa
est enim Ecclesiâ Catholica, unde *καθολικὴ* græcè appellatur,
quod per totum orbem terrarum diffundatur.* Cyprianus
Lib. de unitate Ecclesiæ dicit: *Ecclesiâ Domini
luce perfusa radios suos per orbem terrarum spargit.*
Cyrillus Lib. 2. in Isaïam cap. 17. hæc habet: *signi-
ficat (Isaïas cit. cap. 2. v. 2.) Ecclesiâ magnam & sub-
jectum intelligentiam montem; nihil enim in ea humile:
non protrita aut projecta dogmata, sed quidvis est ma-
gnum & excelsum, vera scilicet Dei cognitio, & illustris
Salvatoris nostri mysteriorum patefactio, Sion autem
montem nominat sapienter divinitus inspirata Scri-
ptura Ecclesiâ Christi, velut à prima nomen habens;
spiritualiter verior Sion, id est, Excelsa & Specula. Simi-
lia habent alij PP. Ex quibus clarissimè patet, te-
stimonia S. Scripturæ in eundem nobiscum sen-
sum à Patribus intelligi & exprimi: nec verba
illa ex Matth. 5. solum præceptum, ut scilicet fides
intrepidè ac publicè prædicetur: sed etiam præ-
dicationem continere; quia non dixit Christus, ci-
vitatem montanam abscondi non debere, sed nec
posse; quod autem fieri non potest, nunquam fu-
turum est; unde Chrysostomus loco cit. ait: *Ec-
clesiâ radices in Cælo potius habere, quam in terra. Quis
autem radices virentis ac conspicuæ Ecclesiæ in
Cælo fixas inficiet aut eveller? Videri possunt DD.
à Walenburgh Tom. 2. à fol. 72. ubi prædicta aliaque
Patrum & Scripturæ testimonia contra varias Se-
ctariorum obiectiunculas defendunt. Sed pluri-
bus hic opus non est.**

R

V. Proba-

V. Probat 3. Ratione. Tum quia, ut supra de Unitate Ecclesiæ diximus, nemo salvari potest extra veram Christi Ecclesiam, perinde ac temporalem vitam servare nemo potuit, qui extra Arcam Noë exitit. Ergo ingredi veram Christi Ecclesiam debet, quisquis æternum salvas esse flagitat. Ergo oportet eandem Ecclesiam omnibus esse conspicuam, ut videant, quod ire debeant. Tum quia Ecclesia est Congregatio rectè credentium; credere autem non possunt, nisi audiant: audire nequeunt sine prædicante, ut discurret D. Paulus ad Rom. 10. v. 15. Ergo semper necessaria est externa prædicatio, tanquam visibile signum Ecclesiæ. Hoc argumento confirmatur prius, cum adulti, de quibus agitur, ordinariè non possint veram fidem discere, nisi ab Ecclesia prius agnoscenda: nec sufficit prælectio solius Evangelij nimis obscuri, nisi ab aliquo declaretur; fugere verò ad internam & extraordinariam Dei revelationem, est inane figmentum. Tum quia fideles in omnibus dubijs confugere debent ad iudicium Ecclesiæ, juxta verba Christi Matth. 18. v. 17. *quod si eos non audierit, dic Ecclesie; si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus &c.* Poterint autem aliqui Ecclesiæ, quæ invisibilis est, indicare? minimè sanè. Ergo hæc Ecclesia visibiles habere debet Prælatos, ad quos confugiant subditi in suis dubijs, & alijs negotijs, quales Prælatos in vera Christi Ecclesia semper esse; ac fore in opus ministerij & adificationem Christi, testatur Apóst. ad Ephes. 4. & sequentibus. Tum quia non sufficit corde credere, sed oportet aliquem exterius etiam suam fidem manifestare, & visibilem reddere; corde quippe creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem ad Rom. 10. v. 10. Et hæc externa professio non solum fit tempore persecutionum, sed vel maxime tempore pacis tum in observatione cultus divini, quæ admodum frequens & varia est, tum in perceptione Sacramentorum, quæ etiam non raro urget. Quomodo ergo Ecclesia non evadit inde visibilis?

VI. Probat 4. Ab Experientia. Nam si veterum historiarum monumenta revolventur, apparebit clarissime, semper in Ecclesia Catholica viguisse publicam prædicationem & professionem Fidei, publicum exercitium cultus divini, publicam Sacramentorum perceptionem, publicum regimen Episcoporum sub Papa omnium supremo Pastore. Et quantumvis iste publicus Sacramentorum & Verbi Dei usus non permetteretur, ut accidit trecentis annis in primitiva Ecclesia, quando per totum orbem erant Christiani profitentes fidem, & inter se Sacramentorum Communionem habentes, nec palam & impune, sed hinc inde abscondite conveniebant; nihilominus ita notum & manifestum erat Catholicorum commercium, ut etiam Infideles scire, & qui velent, à Christianis veræ fidei informationem habere possent; prout etiam sæpissime non solum aliqui, sed plures Martyres fidem suam publice scriptis confessi sunt, ut præclarissima tam antiquæ Ecclesiæ in communi, quam multorum particulatim memoria usque hodie perseveret; atque hanc Ecclesiæ visibilitatem usque ad Mundi finem perseverantem esse, prædixit Deus absolute (non solum conditionate facientibus veræ poenitentiam) hisce verbis Isaiæ 59. v. 21. *Spiritus meus, qui est in te, & verba mea; quæ posui in ore tuo, non recedent à te, & de ore seminis tui in sempiternum.*

Et cap. 62. v. 6. *Super muros tuos Ierusalem constitut custodes toto die ac nocte in perpetuum non tacebunt, quam prophetiam ad perpetuam constantemque Ecclesiæ conspicuitatem explicat, confirmatque Apóstolus ad Ephes. 4. cit. ubi more hebraico dedit in præterito usurpavit pro futuro; etenim versabatur in explicatione Psal. 67. *ascendens in altum dedit dona hominibus;* ubi David planè præteritum per futuro accepit, quia prophetiæ de Christo venturo locutus est.*

VII. *Doctrina Secunda.* Nulla Secta hæreticorum in prædictum modum fuit semper visibilis. Ita omnes Catholici. Nam nullius unquam Religionis homines sic publice fideri fuerint confessi, Sacramentorum inter se communionem habuerunt, & sub uno capite tanquam summo Pastore uniti vixerunt, ut ab alijs extra illum Cœtum cognosci possent, etiam si publicus fuerint confessi, Sacramentorum usus esset prohibitus. Aut ostendant moderni Sectarj Lutherani Calviniani &c. in Ecclesia per mille quingentos & plures annos semper fuisse eam, quam ipsi modò tenent, Evangelicæ tum dogmatum professionem, Sacramentorum Communionem, plurium sub uno Pastore unionem. Si iterum ad simplices & infantes recurrant, pueriliter ineptiunt; quasi verò Ecclesia sine Pastoribus & Doctoribus contra D. Paul. ad Ephes. 4. cit. consistere possit. Taceo quod supra jam diximus, Infantes & simplices nulli erroti formaliter adhærentes, si rite Baptizati sint; semper ad nostram Romano-Catholicam, hoc est, veram Christi Ecclesiam pertinere. Quod si hoc tempore visibilitatem Ecclesiæ suæ ostenderent, nihili tamen hæc esset faciènda; quia cæteris notis veræ Ecclesiæ destituuntur quibus illa niti debet.

PARS POSTERIOR.

ERRORES HÆRETICORUM.

VIII. *Error Primus.* Ecclesia Christi fieri potest, & verò sæpe facta est invisibilis. Ita in terminis Gerhardi. Lutherani Lib. 2. p. i. fol. 827. postquam prius dixerat, Ecclesiam visibilem & invisibilem non esse oppositas contrariè, sed subordinatas; & illam dici respectu externorum mediorum, Instrumentorum, & Religionis exercitiorum: hanc verò respectu fidei, & internorum donorum. In eundem modum loquitur Amicus Calvinista Tomo 2. fol. 50. Uterque conformiter suo hærsiarchæ. Nam Calvinus in Præfat. Instit. sic ait: *permittamus hoc Domino, ut, quando ipse solus novit, qui sui sunt, interdum etiam Ecclesia sua externorum notitiam ab hominum aspectu auferat:* Lutherus verò Lib. de abroganda Missa privata hæc habet: *quis nobis Ecclesiam monstrabit, cum sit occulta in Spiritu, & tantum credatur: sicut dicitur: credo Sanctam Ecclesiam &c.* Hos duces sequuntur cæteri Lutherani & Calviniani apud DD. à Walenburch. Tom. 1. fol. 64.

IX. Probat hoc 1. ex Veteri Testamento, ubi Ecclesia seu Synagoga Iudæorum subinde lauit omni publico cultu, seu professione, aut fidei prædicatione destituta. Ergo idem evenire potest Ecclesiæ novi Testamenti, siquidem una eademque

demque utriusque Testamenti est Ecclesia. Pro Antecedente adducunt varia loca Script. Exod. 32. Moysē diutius in monte Synai morante, totus Populus Israeliticus ad Idololatriam defecit & vitulum adoravit. 3. Regum. 19. v. 10. atque adeo occultata fuit Ecclesia, ut Elias neminem præter se agnovit fidelem, ideoque dixerit: *relictus sum ego solus.* Isajæ cap. 1. v. 3. *conqueritur Deus: Israel me non cognovit, & populus meus non intellexit v. 6. à planta pedis usque ad verticem non est in eo sanitas.* Iremiæ. 2. v. 26. *confusi sunt Domus Israel ipsi & Reges eorum, Principes & Sacerdotes, & Propheta eorum dicentes ligno, Pater meus es tu.* 2. Mach. 6. vers. 6. *neque Sabatha custodiebantur, neque dies solennes Patrij servabantur, neque iudicum se esse quisquam confitebatur.* Id quod prædictum fuit. 2. Paralip. 15. v. 3. *transibunt dies multi in Israel absque Deo vero, & absque Sacerdote, Doctore, & absque lege.* Tempore Christi tota Synagoga expiravit.

X. Probant 2. ex Novo Testam. & quibusdam dictis Christi. Matth. 13. v. 44. comparat Christus Ecclesiam Thesaurum abscondito, & consequenter invisibili: Lucæ 17. v. 21. ait: *Regnum Dei non venit cum observatione, neque dicent, ecce hic, aut ecce illic; ecce enim Regnum Dei inter vos est.* Ergo latet in animo, & oculis non patet. Apoc. cap. 9. v. 2. dicitur *sol obscurandus fumo putei, id est, erroribus ex inferno emergentibus.* Et cap. 12. v. 6. Ecclesia comparatur mulieri in deserto se occultanti: *& fugit mulier in solitudinem, ubi habebat locum paratum à Deo, ut ibi pascant eam diebus mille ducentis sexaginta.*

XI. Probant 3. ex Patribus, qui frequenter Ecclesiam comparant Lunæ. At Luna aliquando deficit. D. Hilarius Lib. contra Auxentium in fine hæc habet: *male vos parietum error cepit, male Ecclesiam Dei in rectis adficijsq; veneramini, male sub huius pacis nomen ingeritis montes, nubi & lacus & carceres & voragines sunt tutiores; Ergo Ecclesia tunc occulta fuerit, necesse est.*

XII. Probant 4. Ratione. Tum quia in Symbolo Apostolico dicitur *credo Sanctam Ecclesiam.* Ergo non est visibilis Ecclesia; siquidem id, quod videtur, non creditur. Tum quia militia Christianorum est Spiritualis, à qua Ecclesia dicitur Militans. Ergo hæc est invisibilis.

XIII. Errorem hunc jam olim induxerunt Donatistæ, qui asseruerunt, veram Christi Ecclesiam per totum orbem perijisse, & in sola Africa remansisse, ita occultam, ut agnosci non potuerit pluribus annis usque ad tempus Donati. Ita refert D. August. Lib. de hæresibus hæres. 69. Et Libro de unitate Ecclesiæ cap. 16. ubi refert argumenta Donatistarum & soluit. Hos secuti sunt Novatores Lutherus in Pl. 22. sic Scribens: *in pulverem moris deducta est Ecclesia, ut nusquam ejus species aut vestigium appareat.* Et in Lib. de Captivitate Babylon. fol. 72. ita dicens: *non te moveat, quod totus terrarum orbis contrarium & senserit, & usum habeat.* Item Calvin. Lib. 4. Instit. cap. 12. §. 1. ubi hæc habet: *simul ac in arcem Religionis mendacium irrupit, summa necessaria doctrinæ inversa est, sacramentorum usus corrumpit, certus Ecclesiæ interitus consequitur, perinde atque de vita hominum actum est jugulo transfixo, vel precordijs lethaliter sauciatis, &c.* Idem ergo jure de istis Sectarijs dico, quod D. August. de Donatistis: *Ecclesiæ non operata est, quia non est sub modio, sed super candelastrum, ut luceat omnibus: non potest Civitas abscondi super montem constituta.* Sed Lutheranis

Calvinianis cæterisque hæreticis modernis velut operata, clausa & abscondita est. Pergit S. Pater: *malunt clausis oculis in montem offendere, quam in eum ascendere, qui, cum esset lapis precifus de monte sine manibus, crevit, & factus est Mons ingens, & implevit universam terram.*

XIV. Idem error manifestissime adversatur Confessioni Augustanæ Art. VII. Ubi hæc habet: *Docetur etiam, quod semper Sancta Christiana Ecclesia debeat esse & manere; quæ est congregatio omnium Fidelium (Sanctorum, in exemplari Carolo V. Imperatori tradito) apud quos Evangelium purè prædicatur, & Sacramenta juxta Evangelium ministrantur.* Ex quo sic concludo. Ergo Ecclesia Christi, cum prædicetur in ea Evangelium purè, & juxta istud Sacramenta ministrantur, semper fuit & manet, & consequenter nunquam potuit fieri, aut facta fuit invisibilis. Rursum ex iisdem verbis Confessionis Augustanæ sic arguuntur. Si Ecclesia Fidelium semper manet, & habet puram Evangelij prædicationem rectamque Sacramentorum administrationem. Ergo per 1000. annos ante Lutherum & Calvinum habuit eadem Ecclesia duas illas Notas, vel non? Si non habuit. Ergo falsum est, eam fuisse veram Ecclesiam: Si habuit. Ergo ostendatur aliud, quam Pontificium Verbi & Sacramentorum Ministerium; quod, cum fieri nequeat, Ministerium illud Pontificium purum ac legitimum fuerit, necesse est. Hoc argumentum sæpius Prædicantibus objectum, salvâ Confessione Augustanâ, nunquam solutum est, nec solvi unquam poterit; unde Musæus aliique scientie scientio illud transire noverunt.

XV. Respond. ad 1. probationem ab Exemplo Synagogæ ductam. Inprimis negando consequentiam. Nam licet Mosaica & Christiana Ecclesia essentialiter conveniant, tamen Christiana pluribus gaudet privilegijs. 1. Quia habet promissionem de sua stabilitate & firmitate, quam Synagoga non habuit; ubi enim huic fuit dictum: *& porta inferi non prevalebunt adversus eam.* 2. Quia est Libera: Synagoga autem fuit ancilla; & illa designatur per Sacram uxorem Abrahamæ: hæc per Agarem, quæ fuit ancilla repudiata & dimissa: non item Sara ad Gal. 4. v. 4. Ergo similiter Synagoga debuit repudiari: non item Ecclesia nostra 3. Quia est Catholica & Universalis, extra quam nulli salus; si igitur hæc tota perierit, nullus prorsus ad cælum veniret: At Synagoga non ita erat universalis, cum extra illam salus esset apud Ninivitas, & alios. Tametsi ergo Synagoga non permansisset, adhuc tamen homines salvari potuissent. Deinde negatur Antecedens.

XVI. Ad 1. Instantiam vituli adorati, negamus totam Synagogam defecisse, sed partem ejus, non enim defecit Moyses, nec Levitæ, & Sacerdotes, plerique saltem, ut patet ex cap. 32. v. 26. *Si quis est Domini, jungatur mihi, congregatique sunt ad eum omnes filij Levi; erant autem filij Levi viginti duo millia.*

XVII. Ad 2. de tempore Eliæ dicimus, Prophetam loqui solum de regno Israel, & decem Tribubus sub impio Rege Achab; interim Tribus Juda & Benjamin cum toto Pontificatu adhuc verum Dei cultum & religionem servabant, cum Zelosus Rex Aza regnaret, quem secutus fuit Pius Rex Josaphat, imò nec in regno Israel solus Elias Deo fidelis permanfit, sed reliqui mihi, ait

Deus c. 19. cit. v. 18. *In Israël septem millia virorum; quorum genua non sunt incurvata ante Baal.* Isti fuerunt pars Ecclesiæ Israeliticæ, & habuerunt legitimum suum Sacerdotium, & publicum exercitium in Jerusalem in regno Judæ.

XVIII. Ad 3. de temporibus Isaïæ & Jeremiæ docent communiter Interpretes Sac. Scripturæ, ibi signum universale omnes non sumendum rigidè pro omnibus simpliciter, sed hyperbolicè pro plurimis consueto more scripturæ. Nam Isaïæ ^{verborum} fuerunt Prophetæ Oseas, Joel, Abdias, Joas. Cum Jeremiæ vixerunt Reccabitæ, de quibus Jeremiæ 25. Item Josias Rex adeo laudatus. 4. Reg. 23. v. 25. Helzias Pontifex, & Holda Prophetissa. Ribera in Proleg. in duodecim Prophetas ad hoc tempus etiam refert Prophetas Baruch, Sophoniam, & Ezechielem. Et quamvis aliqui Reges in regno Judæ fuerint Idololatræ, alij verò non quidem Idololatræ, sed tamen mali & scelerati, semper tamen in Templo Salomonis mansit Usus Sacrificiorum secundum legem Moyosaicam usque ad captivitatem Babilonicam, ut ex Lib. 2. Machab. cap. 2. v. 19. colligi potest.

XIX. Ad 4. etiam Machab. dicimus, negationem publicæ professionis fidei non intelligendam de tota Judæa, sed tantum de urbe Jerosolimitana; sicuti etiam illa comminatio Paralyp. non de tota Synagoga, sed tantum de decem Tribubus Samariæ loquitur. Similem locum Danielis 9. v. 27. *deficiet hostia & sacrificium &c.* communiter intelligunt Interpretes non de defectione Ecclesiæ Christianæ, sed de defectione Synagogæ Judæorum circa omne Sacrificium Legale Moyaicum. Videri possunt Cornel. à Lapide, Tirinus, & alij.

XX. Ad 5. De Synagoga tempore Christi expirante. Verum est, quod Synagoga tempore Christi defecerit, non quoad Fide veram, quam antea profitebatur, sed quia tunc repudiata fuit cum suis ceremonijs, & Sacrificijs, & in ejus locum successit Ecclesia Christi. At ex repudiata Synagoga non sequitur, repudiandam etiam esse Ecclesiam Christi, ut supra jam diximus. In triduo mortis Christi latentibus Apostolis non delituit tota Ecclesia, sed nonnulli suam fidem publicè professi sunt, ut Nicodemus, Josephus ab Arimathia, Christum sepelientes, & mulieres Sepulchrum visitantes.

XXI. Cæterum Lex Evangelica ante Pentecostem non cepit obligare, ut ex communi Theologorum tradit Suarez. Lib. 10. de Legibus cap. 4. n. 13. quia Christus post Resurrectionem suam videtur primum Ecclesiam formasse, dando illi Caput Visibile, & instruendo de reliquis, quæ ad Ecclesiasticam Hierarchiam spectant. Credibile autem non est, Christum voluisse prius obligare ad suas leges, quam constituerit Rempublicam, quæ erat eas acceptura, illi quæ obliganda. Quare Synagoga secundum essentialia nunquam perijt, sed post mortem Christi apud Christianos, & quidem multò distinctius & explicatius permanst. Ut infra iterum dicemus.

XXII. Respondetur ad 2. probationem ex Novo Testamento, & ex quibusdam dictis Christi desumptam. Matth. 13. Ecclesiam comparari Thesauro abscondito, non quoad esse, quasi nesciretur, ubi esset; alias nunquam fuisset visibi-

lis, sed quoad valorem rerum Spiritualium, quas parvi quidem homines aestimant, at meritò omnium rerum temporalium jacturâ sunt comparandæ. Luc 17. loqui Christum de duplici adventu suo, nempe per gratiam & gloriam; de priori dicit, non venire se cum observatione: at bene de posteriore; subdit enim versu 24. *Sicut fulgur de sub caelo &c.* Quamvis igitur fides, gratia, & cætera bona spiritualia & cælestia, per quæ Christus inter nos regnatus venerat, invisibilia sint, ac in anima lateant, non tamen latent corpus & functiones, quæ exterius per corpus exercentur, puta Professio externa fidei sub Christo, ejusque in terris Vicario, ac Sacramentorum communicatio, quibus Ecclesia facile toti orbi innotescit. Apocal. 9. fumum illum Acharonicæ perfidiæ obscuraturum quidem multos, sed non omnes fideles: nec cap. 12. Mulieris nomine indicari omnes fideles, sed quosdam præfules, qui metu persecutionis in latebras refugient. Nam priore versu eadem mulier dicitur peperisse masculum, id est, fortem generosum heroicum, nempe selectam multitudinem Fidelium, & cœteri Sanctorum, qui ducibus Enoch. & Eliâ invictò animo resistent draconum mille potius mortes obituri, quam ejus impietati obsecundaturi.

XXIII. Respon. 3. Ad probationem ex Patribus petitam. Verum est, quod Ecclesia Lunæ sit similis, nequaquam verò in eo, quod sicuti Luna sæpe deficit, sic etiam Ecclesia frequenter deficiat. *Videatur quidem Ecclesia,* inquit S. Ambr. lib. 4. Exameron. *sicut Luna defecere, sed non deficit; obumbrari potest, defecere non potest.* In quo ergo est similitudo 1. quod, sicuti Luna ex minuta apparet evadere plena, ita Ecclesia ex parvo initio in magnam plenitudinem ac perfectionem creverit. 2. quod, sicut Luna lumen suum à sole habet, ita Ecclesia lumen suum fidei, Sanctitatis, ac doctrinæ à sole Christo accipiat. 3. quod, sicut Luna mutationi subest, ita Ecclesia pacis & perfectionis tempora experiat, ut asserit Ambros. loco cit.

XXIV. D. Hilarius loquitur ibi de particulari Ecclesiæ Mediolanensis statu, quem Auxentius Arianus Episcopus favore Imperatoris invaserat. Licet itaque ibi talis esset difficultas ab Hilario indicata, tamen in alijs orbis partibus Catholica fides vigeat, nec à statu particularis Ecclesiæ argumentari possumus ad Ecclesiam universalem; imò si Hilarius etiam de universali Ecclesia fuisset locutus, non tamen urgeret consequentia; quantumvis enim Fideles tunc passi fuissent persecutiones, ut publicè convenire ipsis in templis non liceret, poterant tamen in locis alijs convenire, & esse noti, sicuti primis trecentis annis post natum Christum sub Imperatoribus ethnicis; quo tamen tempore Ecclesia notoria erat. Videatur D. Augusti. Epist. 84. ad Vincentium, ubi ad hanc ipsam objectionem ad Hilarium respondet.

XXV. Respon. 4. Ad probationem è ratione desumptam. Ad 1. ex natura fidei Ecclesiam secundum id, quod creditur, non videri; inde tamen non sequi, eandem non esse visibilem etiam essentialiter. Nam sicuti homo est essentialiter visibilis, quia scilicet est animal rationale, quod essentialiter corporeum ac visibile est, etiam si per accidens fieri possit invisibilis, & insensibilis miraculosâ Dei virtute, ita Ecclesia essentialiter est visibilis, quia & constat essentialiter Mem-

bris visibilibus, & exigit unionem in externa professione fidei, Sacramentorum usu, ac gubernatione per Caput visibile, quæ omnia essentialiter involvunt visibilitatem.

XXVI. Ait Amestius loco cit. sic nos prorsus cum ipsis sentire, scil. Ecclesiam quoad formam suam essentialiter esse visibilem. Negamus assumptum, quod Puritanus ille fraudulenter affingit Cardin. Bellarmino, solum asserenti, quid credamus, quid videamus. Pro cuius intelligentia adverte; aliam esse formam Absolutam, quam habere debent singula Membra Ecclesiæ, si hujus partes censentur: aliam esse essentialiter Respective, quam qualibet ordinata Congregatio habet, & est illa, quam recens diximus, unio; nempe in eisdem Fidei professione, Sacramentorum usu, ac Gubernatione per Caput visibile; Atque hæc Unio fundatur in singulis subiectis eandem Fidem, Sacramenta, ac Rectorem profertibus. Quamvis igitur fide credatur, hunc cærum esse veram Ecclesiam Christi, hæc Sacramenta esse à Christo instituta, gratiam ac Sanctitatem illius ab eodem Christo profluere; tamen eundem Cærum & Unionem hominum habere, eam fidei Professionem, Sacramentorum Usam, Gubernationem sub uno visibili Capite, in oculos planè omni ex parte incurrit, ut nec Adversarij negare id audent, in eo hallucinati, quod formam essentialem Ecclesiæ putent esse illam ipsam, quæ ad Membrum & partem ejusdem requiritur. Nos non ponimus formam Absolutam & essentialem, quæ ad Membrum Ecclesiæ requiritur, & invisibilis est; sed prædictam Unionem Respective, quæ omnium oculis est exposita, & ita explanamus, quænam in Ecclesia videantur, & quæ de eadem credantur. Perinde igitur ac Apostoli aliud in Christo videntur, aliud de eodem crediderunt, ita nos in Ecclesia aliud videmus, aliud de eadem credimus.

XXVII. Ad 2. rationem de militia Christianorum. Etsi hæc militia Spiritualis sit, exerceri tamen etiam corpore; habet insuper hostes visibiles mundum, carnem, arma quoque visibilia, ut Sacramenta, bona opera externa; Agonothetam etiam secundum humanitatem visibilem Jesum Christum Dominum nostrum. Sicut ergo homo, quæ homo, non est invisibilis, cum, ut sic, dicat animal rationale, quod utique corporeum & visibile est; sed prædictam autem sit malignantis naturæ negans totum de subiecto, ita militia Christianorum, etsi aliqua ex parte Spiritualis & invisibilis sit, non tamen absolute dicenda est Spiritualis, cum aliqua corporea & visibilia involat.

XXVIII. Error secundus. Eorundem hæreticorum. Ecclesiam quoque suam esse Visibilem respectu societatis externæ, externorum Religionis exercitorum &c. Item eosdem habere suas proprias & essentielles Notas; nempe sinceram Verbi Dei Prædicationem, veram Fidei Doctrinam, ac legitimam Sacramentorum Ministracionem & Usam. Ita Gerhard, Lib. 2. P. 1. fol. 849. cujus Successor in cathedra Jenensi Joannes Mufæus in opusculo ad Postulata P. Kedd probare inde conatur, apud Lutheranos esse veram Ecclesiam hoc Syllogismo: In quocunque cœtu hominum docetur Verbum Dei, quantum ad piam vitam, & salutem consequendam creditur est necessarium: & ministrantur Sacramenta legitime quoad substantiam juxta Christi institutionem,

ibi est in veritate aliqua Christi Ecclesia. Hoc fit in Lutheranorum cœtu. Ergo in veritate est ibi aliqua Christi Ecclesia.

XXIX. Error iste non est unus, sed geminus duplici responso distinctè rejiciendus, quod in sequentibus accuratè faciemus, prout rei momentum exigit. Itaque

Respon. 1. quoad primam partem, Ecclesiam hæreticorum esse quoque Visibilem &c. directè huic adversari, quod supra §. XIII. ex Luthero & Calvino diximus, nimirum in puerem mortis deductam esse Ecclesiam, ut nusquam ejus species aut vestigium appareat: item totum terrarum orbem Sectariorum doctrinæ habuisse & sensum & usum contrarium: Rursus certum Ecclesiæ interitum consecutum esse &c. Consentiant in id ipsum universim Lutherani & Calvinistæ, qui passim Evangelium suum vocant *Renatum, Renovatum, Revocatum, Revirescens, Reformatum, Doctrinam reformatam, Resuscitatam, Postliminio redactam, Restauratam, Evangelium Wittenbergiæ capiens initium, Ibi capiens lucis exordium* &c. Ex quo contra præsentem errorem sequentia puncta statuo.

XXX. Primum. Fidem atque Ecclesiam Lutheranam (idem sentiendum de Calviniana &c.) esse prorsus novam, atque ab incude adhuc calidam, & ante Lutherum in mundo non extitisse, Quid enim est (repeto verba Lutheri) *Evangelium Wittenbergiæ cepisse initium? de justitia fidei summum diu fuisse silentium*; ut loquitur Confessio Augustana Art. 20. *Totam terrarum orbem ante Lutherum in rebus fidei alium habuisse sensum & usum?* Item (repero verba Calviui) *summam necessaria doctrinam in versam esse?* Quid, in quæ, hoc est aliud, quàm modernum Evangelium & Fidem, adeoque Ecclesiam Sectariorum ante ipsos non fuisse? Et mera est stulticia dicere, Lutheranismum & Calvinismum extitisse ante Lutherum & Calvinum; perinde ac si quis diceret, filium ante patrem, ovum ante gallinam, virum ante caput suum, adeoque sine capite fuisse; quemadmodum etiam S. Optatus Melvitanus loc. cit. contra Parmenian. de Victore Africano scribit, *illum esse filium sine patre, & sequens sine antecedente.*

XXXI. Secundum. Ecclesiam Sectariorum modernorum non semper fuisse visibilem. Sequitur clarè ex recens dictis. Si enim usque ad tempus Lutheri terrarum orbis recenti Sectariorum doctrinæ in rebus fidei habuit contrarium sensum & usum, Ecclesia Lutherana & Calviniana non fuerit visibilis, necesse est, cum omnino non extiterit; siquidem nullus penitus cætus hominum, nulla Secta, nulla domus, nullus angulus ostendi unquam potuit, atque etiamnum potest, qui eandem cum Luthero, aut Calvino & cæteris Novatoribus modernis doctrinam ac fidem haberet, & qui in pluribus, ipsque gravissimis fidei dogmatibus à prædictis hujus temporis Sectis non dissideret, uti prolixè, & ex instituto ostendit Adamus Tanner Part. 1. Anatomie August. Confess. Demonstr. 2. §. 5.

XXXII. Tertium. Ecclesiam eorundem Novatorum etiamnum hodie esse invisibilem. Probatur 1. Quia fatentur Adversarij, & supra jam diximus, ad Ecclesiam propriè dictam ex ipsorum doctrina non spectare, nisi Sanctos, & rectè credentes. Atqui oculis hominum non est obviam, quinam sint Sancti, & rectè credentes. Ergo etiam

Ecclesia verè & propriè sumpta pro congregatione Sanctorum non est visibilis. Nec dici potest, Ecclesiam fieri Visibilem per medium externæ societatis & exercitiorum. Nam id, quod creditur, non fit visibile, nec cognoscitur per ullum externum signum. Sed Ecclesia sive congregatio Sanctorum tantum creditur apud Sectarios. Ergo per nullum externum signum est Visibilis, nec cognoscitur. P. 2. Quia vera Christi Ecclesia ita debet esse Visibilis, ut ex uniformi fidei publicæ professione, Sacrificiorum & Sacramentorum usu, Regimine universalis in omnibus suis partibus innotescat. Nam quemadmodum Ecclesia est ex hominibus, ita etiam est pro hominibus instituta; homines autem, ut in unam societatem cœant, debent ipsam Societatem habere notam & manifestam. Atqui Ecclesiæ modernæ Sectariorum istud non habent; siquidem homines sancti & verè credentes omnino ignorantur: professio fidei est diversa in diversis provinciis, ut patet ex ijs, quæ de Unitate Ecclesiæ diximus: numerus Sacramentorum est itidem inæqualis; alij enim duo, alij tria acceptant, ut suo loco de Sacramentis dicemus: Regimen deniq; universale sub uno visibili capite nullum habent, sed à suo quisq; placito regitur, Prædicantes flocci pendens. Ergo &c.

XXXIII. Dicunt Adversarij contra præcedentia puncta. In cœtibus quorumvis corruptorum heterodoxorum, in quibus retinentur Baptismus cum Biblijs Sacris, semper esse aliquos electos, & rectè credentes Fideles, & Sanctos Lutheranos, Calvinistas &c. Probant. Tum exemplo 7000. Virorum ante Baal genua non incurvantium 3. Reg. cap. 19. v. 18. qui in falsa Samariæ Ecclesia dispersi ita clam latuerunt, ut etiam ab Elia non cognoscerentur. Tum quia Verbum Dei nunquam redit Vacuum Isajæ 55. v. 11. Tum quia extra Ecclesiam inveniuntur cœtus alij, in quibus datur salus. Tum quia juxta parabolam Seminantis Matth. 13. Christi Autoritati nihil derogatur, si dicatur, eum in hoc mundo filios regni seminasse: diabolum autem filios nequam superfeminasse; quos ille nolit eradicari, ne forte simul boni tollantur, sed velit finire utrosq; crescere usq; ad messem, hoc est, finem sæculi. Ergo eidem quoque nihil autoritatis demitur, si dicatur, Christum ædificasse quidem Ecclesiam puram, eiq; dedisse doctrinam Verbi absque omni falsitate veram: Diabolum autem admiscuisse publicæ ejus prædicationi per falsos Doctores Zizaniorum semina, & falsam doctrinam, ita ut tamen triticum media inter Zizania, hoc est, doctrina Christi media inter seducentes & seductos in rectè credentibus conservetur, & semper maneat Ecclesia utcunq; pressa, quæ eam puro corde amplectatur, & ad posteros trasmittat intemeratam.

XXXIV. In hac Novatorum objectione & vanissima persuasionem nihil penitus ostenditur, quàm sacrilegus abusus, & perversio Sacræ Scripturæ, quam illi ad ineptas suas novitates detorquent. Nunquid Verbum Dei prædicaverunt Apostoli duodecim, quibus tamen Christus mandaverat Matth. 10. v. 14. Luc. 9. v. 5. ut exeuntes de civitate illa, quæ eos non reciperet, excuterent pulverem pedum suorum in testimonium supra illos. Cur etiam tales latibularij Sancti & Fideles Lutheranij non surgunt in Adversarios, eosq; ut heterodoxos abijciunt, & corruptam eorundem doctrinam abominantur? Profectò cum externam

cum illis communionem habent; conventus celebrant, orant &c. aut paris cum iisdem fidei, aut meri hypocritæ censendi sunt, non ausi Lutheranam fidem etiam inter sui similes profiteri. Et quamvis gratis largiremur, illos non fuisse obligatos profiteri suam internam ac specialem fidem Lutheranorum apud Pontificios Ministros, quos sciebant sibi adversaturos, nihilominus saltem obligabat semper & pro semper Præceptum Confessionis Fidei ad non negandam fidem, quam credebant veram, per communionem externam cum Ministris Antichristi, quales nos Romano-Catholicos esse calumniantur.

XXXV. Ad 1. probationem dicimus, exemplum hoc non facere ad rem; quippe non negamus, posse Catholicos in eodem cœtu latere, & tamen hæresin nullo modo profiteri. Doctrina igitur nostra tantum procedit de omnibus & solis, qui hæresin quovis modo profitentur in communionem acatholica. Illi septem mille viri tempore Eliæ non juerunt in Dan & Bethel ad adorandos vitulos aureos, sed in Jerusalem, ubi veræ fidei Sacrificia fiebant. Etsi enim ante captivitatem Babyloniam subinde etiã tribus Juda ad idololatricam declinavit, semper tamen in Jerusalem in templo Salomouis veri Dei cultus remansit, ut supra jam diximus. Quare prædicti 7000. Viri corpore solum jungebantur Baal cultoribus; at verò ab idololatria animo alienissimi fuerunt.

XXXVI. Ad 2. Verborum Isajæ c. 55. juxta S. Hieronym. Cyril. ad alios sentus est iste: *Quomodo descendit imber & nix de celo ad fecundandam terram, & illuc ultra non revertitur, supple vacua, ut patet ex vers. seq. (alioqui enim rursus resoluta in vaporem repetunt cœlum seu locum nubium) sic verbum meum, hoc est, promissum hoc meum de novo fœdere vobiscum, de Messia, de Redemptione & Gratia per ipsum toti orbi impertienda, erit efficacissimum, & firmissimum, ac plenissimum. Et quomodo hoc facit ad propositum? Sed demus, Prophetam loqui de quovis verbo S. Scripturæ. Ait sacer textus: Ita erit verbum meum, quod egredietur de ore Deo, non revertetur ad me vacuum, sed faciet, quæcumq; volui, & prosperabitur in ijs, ad quæ misi illud. Quomodo autem verbum Dei in vobis Lutheranis, Calvinistis, & similibus Sectarijs prosperabitur, cum vel ad vos missum non sit: Vel si legitime missum advertitis, præfractè tamen repudiastis? Verbum Dei non est solus exterior cortex literæ, qui teste Spiritu Sancto 2. Cor. 3. v. 6. occidit, sed est potius verus sensus & Spiritus, qui vivificat. Taceo, si etiam Anabaptistas, Quackeros, & quoslibet alios hæreticos dicere posse, nunquam Verbum Dei redire vacuum; cur enim potius in cœtibus Protestantium & Reformatorum prosperetur, quàm Anabaptistarum, Quackerorum &c.?*

XXVII. Ad 3. constare ex Sacris litteris, sine fide impossibile esse, placere Deo. Heb. 11. v. 6. & qui non crediderit, condemnatum vi. Mar. 16. v. 16. &c. Ergo extra unam, veram, propriè dictam, visibilem Ecclesiam Catholicam nulla datur salus, cum extra hanc non detur vera Fides. Si igitur Turca aut Gentilis singulari DEI Bonitate & mirabili divinæ Providentiæ modo ad agnitionem veræ Fidei ac Salutem perveniat, jam non Salvatur extra Ecclesiam; siquidem per fidem, quam acquisivit, veræ Ecclesiæ Catholicæ membrum fuit constitutus. Et talis casus accidere potest in eo,

qui

qui inter Turcas aut Gentiles nullo peccato gravius inquinatus ductum luminis naturalis purissime sequitur, atque huic vitam conformem ducit juxta celebrem illam doctrinam D. Thomae de Verit. Q. 14. art. 11. ubi sic scribit: *Certissime tenendum est, si aliquis nutritus in sylvis ductum rationis naturalis sequatur in appetitu boni & fuga mali, quod ei DEUS vel per interitum inspirationem revelaret ea, quae sunt credenda, vel aliquam fidei predicationem ad eum dirigeret.* Quod pronuntiatum communiter ceteri Theologi tenent. Pari ratione si haereticus rite baptizatus simpliciter procedat, ac fraudis haereticæ ignarus nullâ graviore culpâ se obstringat inter medios haereticos moriens salvabitur, ac non extra Ecclesiam Catholicam. Nam licet loco & corpore inter haereticos existat, animo tamen ac fide, quam in Baptismo accepit, in Ecclesia Catholica est, & materialis solum, non formalis haereticus tenetur. Ita SS. Hilarius & Augustinus testantur, sub medio Arianismo multos verè credentes & Sanctos Dei gratiâ fuisse conservatos. Nam simplices illi, & homines parvi intellectus Arianis mixti ac fraudis haereticæ insciji fuerunt persuasi, se sub fucio fraudulentarum phrasium concipere verum Dei Filium; quod etiam in Concilio Ariminenfi tot Episcopis Latinis à Græcâna hæresi deceptis contigit, ut supra diximus; quid igitur mirum, quod sic nequissimis permixti permanserint Sancti, Optime in rem præsentem D. Augustinus Epist. 162. sic scribit: *Si qui sententiam suam, quamvis falsam atque perversam nullâ pertinaci animositate defendunt, quarum autem totâ sollicitudine veritatem, corrigi parati, cum invenerint, nequaquam sunt inter haereticos deputandi.* Quia scilicet non habent electionem contradicentem Ecclesiæ doctrinæ, ut ait. S. Tho. 22. q. 11. art. 2. ad 3.

XXVIII. Ad 4. deniq; probationem concedimus Antecedens, quod nihil prorsus absurditatis habet. Negamus autem consequentiam, quæ longè absurdissima est, & Christi honori, fidelitati, atque auctoritati summe injuriosa. *Edificavit Christus Ecclesiam suam supra Petram, adeoq; firmam, ut porta inferi ei non prævaleant.* Matth. 16. v. 18. Posuit eam columnam & firmamentum veritatis i. ad Tim. 3. v. 15. Promisit, se prædictam suam Ecclesiam usq; ad finem sæculi conservaturam, & quidem per media ordinaria, Pastores scilicet & Doctores ad consummationem sanctorum, in opus Ministerij, in adificationem Corporis Christi, donec occurrant omnes in unitatem Fidei. Ut jam non simus parvuli fluctuantes, & circumferamur omni vento doctrinæ in nequitia hominum, in astutia ad circumventionem erroris, Ephes. 4. v. 12. &c. Et quomodo cum his fieri, & Christus permittere potest, ut per mille & plures annos subtrahis veris Pastoribus & Doctoribus in eadem Ecclesia subintret Antichristus cum Ministris suis ab eo in officia auctoritatis & potestatis positus, ad quorum instructionem se deberent conferre, quotquot salutem consequi vellent; Sancti verò (chimerici illi latibularij) haud ab alijs, quam ab Antichristi Ministris instructi speciali Spiritus Sancti dono discernant verum à falso, christianismum ab Antichristianismo &c? An non istud verba ac promissa Christi labefactaret: Veracitatem ejus & Fidelitatem infirmaret: honori atque Auctoritati ejusdem derogaret: omniaq; Sacra ac divina pæssum daret? Profectò apparet Musæum, aliosq; haereticos, dum frequenter occidunt, dogmata Papistarum v. g. de cultu Sanctorum derogare

honori Christi, merò esse hypocritas; si enim honor Christi adeo ipsis est cordi, quomodo ex ore & calamo illorum tam horrendæ in Christum injuriæ prodeunt? Nunc

XXXIX. Resp. 2. quoad alteram partem, scilicet Ecclesiam haereticorum suas habere proprias & essentialia notas &c. hoc frustra asseri. Nam primo. Id quod est in hac vita occultum respectu Mortalium omnium, illud non potest habere extrinsecam aliquam notam, quâ deveniatur in certam ejus aut saltem probabilem cognitionem. Atqui forma, quâ constituuntur recte credentes, & Sancti Lutherani ac Calvinistæ; est prorsus omnibus mortalibus occulta. Ergo non potest habere illas notas, ex quibus vel probabiliter cognoscatur. Major patet, quod enim nullam habet causam & nullum effectum per causas cognoscibilem, & nec in seipso cognoscitur, utique manet omnibus mortalibus occultum. Minor verò inde aperte constat, quod forma constituens Ecclesiam Lutheranorum & Calvinistarum, hoc est, recte credentes & Sanctos, nempe Fides & Justitia Christi extrinsecè imputata nec in se, nec in Causa, nec in effectu nobis innotescant. Quas ergo notas universim illa Ecclesia habere potest, ex quibus vel clarè appareat, vel saltem probabiliter cognoscatur.

XL. Secundo. Illæ Notæ non possunt esse veræ & ad manifestandam veram Ecclesiam idoneæ, quæ nisi prius de hac vera Ecclesia constet, omnes haeretici sibi arrogare, & suis Sectis præfigere possunt ac solent. Sed tales sunt pura Verbi divini prædicatio, & legitima Sacramentorum administratio. Ergo prædictæ duæ notæ non sunt, nec esse possunt veræ, & ad manifestandam Christi Ecclesiam idoneæ. Major videtur evidens, quia accidens commune etiam contratio non potest esse notâ seu proprietas aut essentia alterius contrarij. Atqui Ecclesia Lutherana & Calviniana & reliquarum Sectarum singulæ sunt prorsus contrariæ. Ergo quod est commune omnibus (uti est pura Verbi divini prædicatio, ac legitima Sacramentorum administratio) non potest esse uni ex illis proprium, ejusque Ecclesiæ notâ discretiva. Probatur igitur jam Minor primi Syllogismi. Tum quia experientia docet, omnes hujus temporis Sectarios Lutheranos & Calvinistas, Zwinglianos, Anabaptistas, Trinitarios, &c. has veræ Christi Ecclesiæ notas penes se esse jactare. Imò jam olim D. Augustinus lib. 3. de Bapt. contra Donatist. sic scripsit: *Omnes seductores non aliter populam sefellerunt, nisi prætextu Sacramentorum & Scripturarum, quæ tenent ad speciem, non ad salutem.* Tum quia omnes Sectarij Sac. Scripturam in suam trahere partem, & ex illa suam doctrinam & Sacramentorum administrationem tueri volunt, & frequenter etiam irrefragibiliter possent, nisi iudicium Ecclesiæ aliunde etiam notæ interponeretur. Videatur Tanner loc. cit. n. 96.

XLI. In Syllogismo illo supra §. XXVIII. alato ad probandum, Lutheranam Ecclesiam esse veram Christi Ecclesiam, nulla est veritas & sinceritas, sed velamen nequitiae, pallium hæreseos; muscipula rudium, illecebrâ toxicata mellis dulcedine oblita. Nam Major Propositio ne quidem probabilis aut quomodocunque tolerabilis est; siquidem nec ex lumine Naturæ nec ex connexionione cum alia naturaliter evidente, nec ex Verbo DEI revelato nota est;

tum

tum quod in materia versetur supernaturali. tum quod ex sacro codice ostendi non possit, veram Ecclesiam Christi debere solum docere ea, quae cuique ad salutem sunt creditu necessaria; haec quippe paucissima sunt, & stare cum illis possunt pleraeque omnes haereses, quas unquam ortus euomuit. Minor Propositio eiusdem Syllogismi nec pilo est melior, sed illa reconduntur pleraeque haeresum monstra ex privato Spiritu prognata, ut passim ex praesentibus nostris Controversijs constat.

XLII. Ex haecenus dictis facile perspicitur discrimen varium inter nostram & haereticorum doctrinam de Visibilitate Ecclesiae. Nam 1. Nos asserimus, formam Ecclesiae esse Unionem quandam Respectivam ad multitudinem hominum in eadem externa Fidei professione, Sacramentorum usu, Regimine Ecclesiastico: Haeretici dicunt, formam Ecclesiae esse Absolutam, nempe veram Fidem & Iustitiam Christi recte credentibus imputatam. 2. Nos asserimus Ecclesiam esse adaequatè Visibilem, quia omnia visibilia sunt, quae unio illa respicit & complectitur, nempe homines, externa fidei professio, Sacramentorum usus, Ecclesiastica gubernatio: Haeretici dicunt, Ecclesiam esse aliquam solum ex parte visibilem, nimirum per externam societatem & Religionis exercitium. 3. Nos asserimus, Ecclesiam semper esse, fuisse, ac fore visibilem: Haeretici dicere hoc nequaquam possunt. Tum quod nulla ipsorum fides, societas, & Religionis exercitium ante Lutherum omnibus retro annis fuerit. Tum quod etiamnum forma occulta, qua illorum Ecclesia constituitur, per nullum externum signum potest fieri visibilis; siquidem praedicta forma creditur, & qua talis videri non potest.

XLIII. Interim fatemur nos Catholici, in Ecclesia nostra esse aliud, quod videtur: aliud quod creditur. Quippe videmus illam multitudinem hominum in eadem externa fidei professione, Sacramentorum usu, regimine per unum Caput: Credimus autem hanc multitudinem seu coetum hominum esse veram Christi Ecclesiam. Fatemur etiam, eum qui Ecclesiam nostram ingredi cupit, debere omnes ejus partes per totum orbem diffusas habere perspectas, non quod distincta & sensibilibus cognitio omnium particularium Ecclesiarum requiratur, sed quod in istis talis debeat esse professio fidei publica, talis Sacramentorum usus, talis gubernatio Ecclesiastica &c. Ut inde cognosci facile possit, eandem quoque esse in alijs partibus orbis talem, qualis est ibi, ubi vult illam ingredi. Sic ergo tota Catholica Ecclesia est adaequatè conspicua in se, ut possit unicuique in particularibus coetibus, si velit eos perlustrare, ad sensum fieri visibilis.

XLIV. Dicunt Visibilitas ista externa per signa praedicta est fallibilis. Ergo per illam cognoscere aliquis nequit, ubinam sit vera Ecclesia, ut illam ingredi possit. Resp. Ad Visibilitatem Ecclesiae sufficere, ut saltem in genere sciatur, in hoc coetu hominum esse quosdam verè Fideles; quamvis in particulari non constet certò, an ille vel iste verè credat; haec autem scientia generalis certa evadit ex sanctitate, miraculis, & alijs notis. Stat igitur doctrina nostra de adaequata Ecclesiae Visibilitate inconcussa: & haeretici contra eam insurgentes ex eo speciatim errant, tum quod sup-

ponant falsa sua principia, tum quod perinde de rebus supernaturalibus ac naturalibus Philosophandum putent.

CONTROVERSIAM XXI.

DE INFALLIBILITATE ET Perpetuitate Ecclesiae.

Non est quaestio de aliqua parte Ecclesiae, sed de tota Ecclesia. Nam aliquam Ecclesiae partem, hoc est, aliquos Christianos errare posse, & verò re ipsa errasse, extra omnem controversiam est. Erravit Arius negans Christi Divinitatem. Erravit Macedonius Spiritus Sancti Divinitatem negans. Erravit Nestorius asserens, duas in Christo personas. Erraverunt Eutyches & Dioscorus, asserentes unam in Christo Naturam. Erraverunt Pelagiani negantes peccatum originale, & necessitatem gratiae. Erraverunt Donatistae in sola Africa veram Christi Ecclesiam esse rati. Erraverunt Agnoistae, Monothelitae, Albigenes & alij plures, qui omnes, cum corrigi ab Ecclesia noluerint, sed pertinaciter in errore suo perstiterint, ab eadem damnati, & tanquam membra putrida abscissi fuerunt. Loquendo igitur de tota multitudine & grege Christianorum ex Pastore & ovibus conflato.

PARS PRIOR.

DOCTRINAE CATHOLICORUM.

Doctrina Prima. Totà Ecclesia Catholica nunquam in fide erravit, neque deinceps errare potest. Ita omnes Catholici omnibus retro saeculis, uti eruditissime ostendit P. Jacobus Guaterius in Tabulis suis chronographicis. Probat, 1. ex S. Script. Isajæ 54. v. 4. dicit Deus ad Ecclesiam suam: *noli timere, quia non confundèris, neque erubescès.* Matth. 16. v. 16. & cap. 28. v. 20. ait Christus: *Eccè ergo vobiscum sum usque ad consummationem saeculi.* Ioa. 16. v. 13. *Spiritus veritatis, qui docebit vos omnia.* Matth. 16. v. 18. *Porta Inferi non prevalebunt adversus eam.* Unde sic argumentamur. Si tota Ecclesia decipi posset, & induci in errorem, Ecclesia confunderetur & erubesceret: Christus non esset cum illa usque ad consummationem saeculi: Spiritus S. non doceret illam omnem veritatem: Porta inferi prevalerent adversus eam &c. Consequens repugnat promissionibus Dei & Christi. Ergo &c.

II. Dicunt haeretici 1. has promissiones esse quaedam factas Ecclesiae, sed cum conditione vitae probae, qua non subsecuta per sceleratos Pontifices, Spiritum veritatis ab Ecclesia recedere; unde ajunt, Scripturam Isajæ 59. v. 20. Ieremiae 31. v. 31. ad Hebraeos 8. v. 6. expressè mentionem facere feceris, & conditionem clarè exprimere. Ioa. 8. v. 31. *si in sermone meo manseritis, verè mei discipuli eritis.* 2. Promissionem Matth. 16. Porta inferi &c. intelligendam esse de Ecclesia Invisibili, quae nunquam